

(המשך ממעמד 43)

הקשה, ששתינו בנות הארץ הזאת, שתינו אוהבות את הארץ באותה מידה, ובכל זאת - אנחנו מאמינות בדברים שונים כל-כך.

איננה כיצד החלה התארגנות הוועד התומך במילחמה?

יוסי הוכמן, שאיבד את מישפחתו באר טובוס-הדמים והוא קטוע שתי רגליו, התי קשר אלי. אחרי סמדר הרן, שאיבדה את מישפחתה בנהריה, התקשרה אלי. אני התקשרתי עם עזריאל ברק, שבנו וכלתו נרצחו בבית-גזברין, והוא התקשר עם יוסף שיטרית, שאיבד את מישפחתו - פרט לבתו הקטנה, שהסתתרה עם הכלב בארון בקריית-שמונה.

כל האנשים האלה שומרים בדרך כלל על קשר?

אני מכירה אותם כנפגעי פעולות-איבה. עם יוסי הוכמן אני מיוחדת. אחרי האסון שלו, יצא לנו להיפגש, כדי להחליף דיעות בקשר לחוקים הנוגעים לנפגעי פעולות-איבה ונשארו בקשר. אתם לא עסקני קבוצת רחץ של נפגעים?

לא בכלל. לא אנחנו פשוט אנשים שאיכפת להם. אם היינו רוצים לעשות עסק מזה שאנחנו נפגעי פעולות-איבה - שלא נדע מצרות - היינו אוספים עוד אנשים.

מה אמר ד"ר יוסי הוכמן, כשי צילצל אליך?

אילנה, מוכרחים לעשות משהו. יש כל מיני עיתונאים, אנשי-ציבור - ואני לא רוצה להגיד שלום עכשיו, כי אני לא רוצה לעשות להם יחסי-ציבור - שיצאו נגד המילחמה. אנחנו האמנו שמיבצע

אפשר למחוק לילי גלוסמן תמונה של מחבל. האוחז בשער ראשה של בתה עם רימון? יש נקמה לכאב הזה? אנחנו פשוט לא רוצים שדברים יתורו על עצמם. דווקא משהו כן, כגדל כן הוועות שמנית, היותי מצפה מי אשה כמוך להיות נגד המילחמה

הם לא רוצים שלום, שכירי-החרב האלה. אני מדברת על הפלסטינים, לא על הערבים

למנוע שפיתחם, לשים קץ די הרג, והנה, את מעודדת מילחמה והרג. אני לא מוכנה להתייחס לזה כך. הבא להרג השכם להורגו. המילחמה הזו היא הגנה עצמית. לא היתה ברירה. למה היינו צריכים לחכות לפגז הראשון?

היתה הפסקת-אש, הגבוה היה שקט. מאז פרוץ המילחמה נהרגו 300 חיילים ומי יודע כמה עוד ייחרגו. זה לא משפיע עליך כלל?

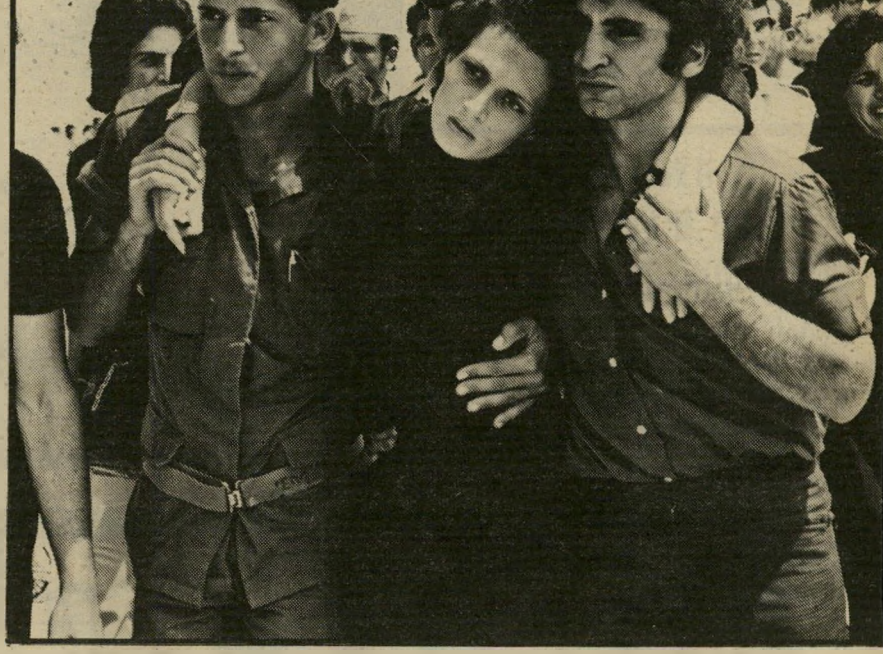
אולי זה אחת ולתמיד. אחי משרת בצ"ח, אין לי יותר יקר מאחי. יש לי נדודי

זה הגיע אולי דרך העיתונאים, אבל זה היה הראש של העיתונאים. לא של החיילים. אני אומרת לך - הכל התחיל בעורף.

כשאת אומרת עורף, למי את מתכוונת?

אזרחים למיניהם. השציתו גפרור. זה כואב לי נורא. כשאני שומעת מישהו אומר להורים שכולים: "הבן שלך נפל לשווא" זה כואב. הוריו של רז גוטרמן האשימו את כנוף ושרון כי רצחו את כנם. איש לא אמר להם שבנם נפל לשווא, הם אומרים זאת בעצמם.

אני לא שופטת מישפחות בשכול. אנשים בימים כל-כך קשים מסוגלים למעשים קיצוניים. אבל הייתי אומרת להם, להורים של רז גוטרמן, שבנם לא נפל לשווא.

איננה רומנו בהזווית כעדה, נקמה לא תחזיר לי אותו

שלוש-הגליל הציל את חיינו. השבנו שי הממשלה היתה חייבת את זה לאזרחי מדינת-ישראל.

למה האזרחים, או רק דאיתם אזרחים שנפגעו בפעולות של פלס"ט מיינים?

מי שאירגן את המילחמה היה חייב לאזרחיו חוב שלא נפרע. את מוכרת על נקמה?

אני לא מדברת על נקמה. זו לא נקמה. אין נקמה! נקמה למי - לי ולבנותי אפשר להחזיר את יוסף? אין שום נקמה שתוכל להחזיר אותו. ליוסי אפשר להחזיר את רגליו, את מישפחתו? לסמדר הרן אפשר להחזיר את ילדה?

באותו ערב של האסיפה נולדה לשיטי רית בת. והוא, עם דמעות בעיניים, סיפר שהיתה צריכה להיות לו עכשיו ילדה בת 21. אז אפשר לכסות על הכאב בנקמה? לאותה ילדה בת 8, שהסתתרה בארון, אפשר לחמוק מהזיכרון את המראה הנורא של המחבלים, ההורגים את מישפחתה? זה התום לכל החיים.

למה, כי יש לך זכויות-יתר מפני שאת אלמנת-מינכן?

לא. אבל יש לי זכויות כאורח מדינת ישראל וכנפגע פעולות-איבה. המכיר את הבעיה על בשרי. מה עשיתם כמוסגרת הפעמי דות שלכם בוועד דמען המילחמה? יש בינינו חלק שהם יותר קיצוניים,

ויש בינינו חלק שהם יותר מתונים. החלטנו לכנס מסיבת עיתונאים ולחזק את ידי צה"ל. להגיד תודה רבה לאותם ילדים, שיצאו ללחום את מילחמת-הקיום שלנו.

אמרו שאת הציתתם לארגן הפגנה שתתמוך במילחמה.

אין לי כוח נפשי לעמוד בהפגנות. אנחנו הרוב הדומם. הרוב העייף, הרוב הפגוע. לדעתי ולדעת חברי, הורידו לנו את המוראל, הורידו את מוראל החיילים. אני לא אומרת שאין מקום לוויכוח. בטח ובטח שיש. אך לא בימי המילחמה - וזוהי מדינה דמוקרטית. אפשר להקים ועדות-חקירה, אבל רק אחרי המילחמה. יושבים אנשים בעורף ומורידים מוראל לחיילים. איפה נשמע דבר כזה?

הרשי לי להזכיר לך, שמיכ"ל תבייהמחאה, התפיסה והתמיכה, כאו מהחזית, מהחיילים.

לא! החיילים היו בחזית בשיא האש. לא שיחררו אותם הביתה. אם זה אמנם בא מחיילים, אז זה בא מחיילים שישבו בעורף, וזה לא אותו דבר.

זה הגיע דרך מוכתבי חיי לים, דרך חיילים ששוחחו עם עירי תנאים.

זה הגיע אולי דרך העיתונאים, אבל זה היה הראש של העיתונאים. לא של החיילים. אני אומרת לך - הכל התחיל בעורף.

כשאת אומרת עורף, למי את מתכוונת?

אזרחים למיניהם. השציתו גפרור. זה כואב לי נורא. כשאני שומעת מישהו אומר להורים שכולים: "הבן שלך נפל לשווא" זה כואב. הוריו של רז גוטרמן האשימו את כנוף ושרון כי רצחו את כנם. איש לא אמר להם שבנם נפל לשווא, הם אומרים זאת בעצמם.

אני לא שופטת מישפחות בשכול. אנשים בימים כל-כך קשים מסוגלים למעשים קיצוניים. אבל הייתי אומרת להם, להורים של רז גוטרמן, שבנם לא נפל לשווא.

אני לא שוכפח את ההורים של רז גוטרמן, אבל אני רוצה להגיד להם שבנם לא נפל לשווא, הוא שידח את האומה, הוא קדוש

בנם נפל כגיבור. בנם שירת את האומה. בנם נפל כקדוש. אביו של רז גוטרמן אמר, שהוא דורש מבכנו שכאשר הוא מדבר על "כינוי הקדושים", שימ"ח חק מהרשימה את בני.

עצוב לי כשאני שומעת את זה. הבן שלו עשה את המוטל עליו. כדי שמדינת ישראל תתקיים. זה נושא כואב. חבל שי אנשים רוכבים עליו, תופסים עליו טרמפ פוליטי. כשראיתי נשים לבושות בשחור רים מפגינות נגד המילחמה, זה היה קשה לי. זה עשה לי רע. אני לא מאחלת לאף אחד ללמוד על בשרו את כאביהשכול. חבל לי שמתמשים בזה כאייטם טלוויזיוני.

את טוענת שחבני שתופסים עד השכול טרמפ פוליטי. מאשיי מים, איתך, שאת עצמך מנצנת את העובדה שאת אלמנת מינכן, כדי להביע דיעה פוליטית.

לא. זו לא פוליטיקה. פוליטיקה לא משי חקת כאן תפקיד. צריך לתרום לליכוד העם. אנחנו עם שידע וזועות לאורך כל הדרך. קשה לחיות בארץ הזאת. אני רוצה ללמוד גאה בעם שלי. צריך ממש לאהוב את המדינה כדי לחיות בה.

כשהתאלמנת, חיו הורי באיטליה. הם ביקשו שאבוא עם הבנות לגור איתם. לא הסכמתי בשום פנים ואופן. אם אני סו-מכת את ידי שרון ובגין להמשיך במיל-חמה, אם אני מעודדת את חיילי צה"ל - זה רק מאהבה. לא מפוליטיקה.

את חושבת שכל אותם 100 ילדים לא מתעניינים בזה. מבחינתם, מספיק שלילדה אין אבא. אבל הילדות היו חוזרות הביתה בוכות, שהעליבו אותן שאין להן אבא. הייתי מסבירה להן שאנחנו צריכות ללמוד לחיות עם זה. מזלי, ששתי הגדולות עזרו לי להחזיר לקטנה דברים שהיתה צמאה לדעת.

כתוצאה מהאסון הן התבגרו טרם זמן. במישפחה רגילה מתייעצים עם ההורים והם מחליטים. אצלנו אנחנו מחליטות ביחד. המול, שלי היה, שאף פעם לא יר-חמו עלי, שלא יגידו שאני מיסכנה. החברה לא אהבת מיסכנים. החברה פולטת מיסי

אדף איש, שהפגינו נגד המילחמה בכיכר-מלביישראל אזהבים את המדינה פחות ממוך? לא יודעת. תשאלו אותם. אני לא מוכנה לחשוב עבורם. לא מכירה אותם באופן אישי.

אולי את מכירה באופן אישי שני אני מתנגדת להמשך המו"ח הזה. את חושבת שאני אוהבת את המדינה פחות ממוך?

אני לא אתייחס לזה ככה. את לא אוהבת את המדינה פחות ממני. זו ארץ דמוקרטית, כל אחד יכול לחשוב מה שהוא רוצה. אבל לא לדכא את העם ולהוריד את המוראל בימים כל-כך קשים.

אנחנו לא היינו פותחים במערכה ציבורית, אם הם לא היו פותחים בה. הם התי חילו, ואנחנו לא יכולנו לשבת בשקט. את מאמינה שמילחמת הלחי נון תפתור את הבעיה?

ההיסטוריה תלמד. עזובי היסטוריה, כואי נדבר על היום.

אני רוצה להאמין שכן. מהו הסצנריו שלך, מה דדעי תך יקרה עכשיו במערב ביירות?

הם מוכרחים לצאת מלבנון. הם יצאו. לאן?

שילכו לארצות ערב. ואם ארצות ערב לא תסכמנה לקבל אותם?

שימצאו להם פיתרון. ומה עם הנשים, הידדים, הי זקנים?

תראי, אני לא יכולה להרוג כלב. לא יכולה לדרוס חתול, לא מסוגלת לראות דם. כשאני רואה שריטה אני מתעלי פת. אבל קודם כל, צריך לפרוק אותם מנישקם, כי הנשק שלהם מכונן לנשים, לילדים, לזקנים, לאנשים חסרי-מגן.

איפה היה העולם במינכן? איפה היושר? למה אז לא הקימו צעקה. למה אז לא שלח העולם מיברקת-נחומים?

כעת באתי אני לחזק את ידי צה"ל. בלי שום עניין פוליטי. באתי לכבד את המישפחות שאיבדו את יקיריהם הקדושים.

העובדה, שבצעד הפך קדוש אחרי מותו, מנחמת אותך?

שום דבר לא מנחם. אבל יש פה איזה הלך מחשבה שהוא לא הלך לשווא. שהוא יהודי וייצג את המדינה. רצו לדכא אותנו, ולמרות שהרגו אותנו, לא הצליחו. זה הופך אותו לקדוש בעיני בכל מצב.

השנים, האם הן מכהות את הכאב?

בשום פנים ואופן לא! זה כמו בסרט נע, את רואה. את זוכרת. השנים אומנם אינן מחדדות את הכאב, אך נשאר. אני אשה חזקה. השיקום שלי ושל בנותי היה מהיר. אנחנו מדברות על יוסי, שומעות קטטות. שלומית. שהיתה בת חמישה חו-דשים כשנהרג. לומדת עליו מתמונות, מי סיפורים, מהקטטות.

כשביקרתי בכיתך לפני ארבע שנים, היה כאן קיר שלם עם תמונות ומזכרות, קיר שהיה מעין גלעד ליוסי. בעת הקיר איננו.

הוא ישנו. אבל הוא יותר אישי. הוא נמצא בחדר-הילדות ובחדר שלי. כשהגעתי לדירה הזו אחרי האסון, הקיר הזה היה מעין גלעד. הרגשתי שאנשים הנכנסים אלינו לדירה, מתייחסים אלינו ברחמנות וזה מכניס אותם לדיכאון. זו הסיבה שי הוצאנו את התמונות ושמנו במקום הקיר מראה.

אני לא יודעת מאיפה היה לי כוח. זה טנה, שלא הביננה. בתקופה האחרונה דיב רר בכיתה שלה על אבא שלה ושל עוד ילדה. אבא של שתיהן מת. שלומית עבי רה משבר. היא פרצה בבכי ויצאה מהכיר תה ולא רצתה לדבר על העניין. בכלל, ילדים הם עם אכזר. הציקו המון לילדות. משום שאין להן אבא.

העובדה שאביהן נפל כמיני כן, לא הוסיפה להן כבוד בעיני חבריהן?

ילדים לא מתעניינים בזה. מבחינתם, מספיק שלילדה אין אבא. אבל הילדות היו חוזרות הביתה בוכות, שהעליבו אותן שאין להן אבא. הייתי מסבירה להן שאנחנו צריכות ללמוד לחיות עם זה. מזלי, ששתי הגדולות עזרו לי להחזיר לקטנה דברים שהיתה צמאה לדעת.

כתוצאה מהאסון הן התבגרו טרם זמן. במישפחה רגילה מתייעצים עם ההורים והם מחליטים. אצלנו אנחנו מחליטות ביחד. המול, שלי היה, שאף פעם לא יר-חמו עלי, שלא יגידו שאני מיסכנה. החברה לא אהבת מיסכנים. החברה פולטת מיסי

בשום פנים ואופן לא! זה כמו בסרט נע, את רואה. את זוכרת. השנים אומנם אינן מחדדות את הכאב, אך נשאר. אני אשה חזקה. השיקום שלי ושל בנותי היה מהיר. אנחנו מדברות על יוסי, שומעות קטטות. שלומית. שהיתה בת חמישה חו-דשים כשנהרג. לומדת עליו מתמונות, מי סיפורים, מהקטטות.

כשביקרתי בכיתך לפני ארבע שנים, היה כאן קיר שלם עם תמונות ומזכרות, קיר שהיה מעין גלעד ליוסי. בעת הקיר איננו.

הוא ישנו. אבל הוא יותר אישי. הוא נמצא בחדר-הילדות ובחדר שלי. כשהגעתי לדירה הזו אחרי האסון, הקיר הזה היה מעין גלעד. הרגשתי שאנשים הנכנסים אלינו לדירה, מתייחסים אלינו ברחמנות וזה מכניס אותם לדיכאון. זו הסיבה שי הוצאנו את התמונות ושמנו במקום הקיר מראה.

אני לא יודעת מאיפה היה לי כוח. זה טנה, שלא הביננה. בתקופה האחרונה דיב רר בכיתה שלה על אבא שלה ושל עוד ילדה. אבא של שתיהן מת. שלומית עבי רה משבר. היא פרצה בבכי ויצאה מהכיר תה ולא רצתה לדבר על העניין. בכלל, ילדים הם עם אכזר. הציקו המון לילדות. משום שאין להן אבא.

העובדה שאביהן נפל כמיני כן, לא הוסיפה להן כבוד בעיני חבריהן?

ילדים לא מתעניינים בזה. מבחינתם, מספיק שלילדה אין אבא. אבל הילדות היו חוזרות הביתה בוכות, שהעליבו אותן שאין להן אבא. הייתי מסבירה להן שאנחנו צריכות ללמוד לחיות עם זה. מזלי, ששתי הגדולות עזרו לי להחזיר לקטנה דברים שהיתה צמאה לדעת.

כתוצאה מהאסון הן התבגרו טרם זמן. במישפחה רגילה מתייעצים עם ההורים והם מחליטים. אצלנו אנחנו מחליטות ביחד. המול, שלי היה, שאף פעם לא יר-חמו עלי, שלא יגידו שאני מיסכנה. החברה לא אהבת מיסכנים. החברה פולטת מיסי

בשום פנים ואופן לא! זה כמו בסרט נע, את רואה. את זוכרת. השנים אומנם אינן מחדדות את הכאב, אך נשאר. אני אשה חזקה. השיקום שלי ושל בנותי היה מהיר. אנחנו מדברות על יוסי, שומעות קטטות. שלומית. שהיתה בת חמישה חו-דשים כשנהרג. לומדת עליו מתמונות, מי סיפורים, מהקטטות.

כשביקרתי בכיתך לפני ארבע שנים, היה כאן קיר שלם עם תמונות ומזכרות, קיר שהיה מעין גלעד ליוסי. בעת הקיר איננו.

הוא ישנו. אבל הוא יותר אישי. הוא נמצא בחדר-הילדות ובחדר שלי. כשהגעתי לדירה הזו אחרי האסון, הקיר הזה היה מעין גלעד. הרגשתי שאנשים הנכנסים אלינו לדירה, מתייחסים אלינו ברחמנות וזה מכניס אותם לדיכאון. זו הסיבה שי הוצאנו את התמונות ושמנו במקום הקיר מראה.

אני לא יודעת מאיפה היה לי כוח. זה טנה, שלא הביננה. בתקופה האחרונה דיב רר בכיתה שלה על אבא שלה ושל עוד ילדה. אבא של שתיהן מת. שלומית עבי רה משבר. היא פרצה בבכי ויצאה מהכיר תה ולא רצתה לדבר על העניין. בכלל, ילדים הם עם אכזר. הציקו המון לילדות. משום שאין להן אבא.

העובדה שאביהן נפל כמיני כן, לא הוסיפה להן כבוד בעיני חבריהן?

ילדים לא מתעניינים בזה. מבחינתם, מספיק שלילדה אין אבא. אבל הילדות היו חוזרות הביתה בוכות, שהעליבו אותן שאין להן אבא. הייתי מסבירה להן שאנחנו צריכות ללמוד לחיות עם זה. מזלי, ששתי הגדולות עזרו לי להחזיר לקטנה דברים שהיתה צמאה לדעת.

כתוצאה מהאסון הן התבגרו טרם זמן. במישפחה רגילה מתייעצים עם ההורים והם מחליטים. אצלנו אנחנו מחליטות ביחד. המול, שלי היה, שאף פעם לא יר-חמו עלי, שלא יגידו שאני מיסכנה. החברה לא אהבת מיסכנים. החברה פולטת מיסי

בשום פנים ואופן לא! זה כמו בסרט נע, את רואה. את זוכרת. השנים אומנם אינן מחדדות את הכאב, אך נשאר. אני אשה חזקה. השיקום שלי ושל בנותי היה מהיר. אנחנו מדברות על יוסי, שומעות קטטות. שלומית. שהיתה בת חמישה חו-דשים כשנהרג. לומדת עליו מתמונות, מי סיפורים, מהקטטות.

את חושבת שכל אותם 100 ילדים לא מתעניינים בזה. מבחינתם, מספיק שלילדה אין אבא. אבל הילדות היו חוזרות הביתה בוכות, שהעליבו אותן שאין להן אבא. הייתי מסבירה להן שאנחנו צריכות ללמוד לחיות עם זה. מזלי, ששתי הגדולות עזרו לי להחזיר לקטנה דברים שהיתה צמאה לדעת.